

LA QUOTIDIANA

FMR Fundaziun Medias Rumantschas, Via da Masans 2, 7000 Cuiru, 081 544 89 11, redacziun@fmr.ch

Il trauma d’uffanza

La vista da Cungieri sin la Val Tujetsch è grondiusa, ma il viadi cun la sutgera fin là ha chaschunà in trauma, sco ch’ina columna tradescha.

Pagina 5

Chamona e dretgira

Hectica datti en chamonas ed en dretgiras. Tanja Pfammatter profitecha sco derschadra en la Val d’Alvra ch’ella è stada guardiachamona.

Pagina 9

— FMR FUNDAZIUN
| MEDIAS
RUMANTSCHAS

 südostschweiz

LECTURA RUMANTSCHA

DAVID TRUTTMANN/FMR

Igl è la stagiun per ir a spass, per ir sin ils auts. E perquai pos ti oz vegnir cun mai da piz a chantun, per trutgs e pitgognas, per munts e vals.

Ina spassegiada cun la derschadra

Per entschaiver giain nus cun il tren fin a Casti. Da là davent faschain nus ina spassegiada vers la baselgia carolingica da Mistail. Pertge che nus viandain gist vers quella baselgia? Perquai che mia collega Claudia Cadruvi ha era fatg quest’emna precis quella spassegiada, però cun instrucziun dad ina guida professiunala: Tanja Pfammatter da Lantsch. Ella n’è betg mo guida da viandar, ma actualmain surtut presidenta da la Dretgira regiunala Alvra.

Pagina 9

La sutga da Cungieri

Per betg strapatschar memia ferm, prendain nus ussa la sutgera per ir amunt – quella da Sedrun si Cungieri. Gea, ti has raschun, quella sutgera n’exista betg pli. Avant passa 20 onns era ella vegnida demontada. Oz passa ina pendiculara suren en direcziun Mustér.

Però dacurt ha mia collega vis en il Verkehrshaus a Lucerna – perstgisa, en il «Museum Svizzer da Transports» – ina veglia sutga da Cungieri. Quai ha sveglià en ella reminiscenzas d’in vegl trauma.

Pagina 5

Sche pleds e purtrets «as palaintan»

Es ti insatgi che vul discurren durant viandar? U perfin chantar? U plitost taschair? A la magistra e neo-poetessa Nina Dazzi da Zuoz giran – durant ir a spass – pleds e poesias en testa. E lura sto ella scriver si quels maletgs. Ils davos onns ha ella per fortuna scrit si numerus vers e maletgs che «as palaintan» durant sias spassegiadas. Quest’emna preschenta ella numnadamain ses emprim cudesch cun 68 poesias.

Pagina 7

La turtina en il satgados

Però ussa basti, faschain marena! In vair Grischun ed ina vaira Grischuna ha adina en il satgados in toc turta da nusch. Quai è il meglier pavel energetic per ir en muntogna! In da numerus products da turtas da nusch è Reto Schmid da Sedrun. Sia «La Conditoria» producescha dentant a l’engronda. Al mument lavura l’interpresa tuatschina mordio, perquai ch’i dat in nov deal cun in grond detaglist en Germania. Reto Schmid dovra pia blers satgados per transportar tut quella marena en Germania.

Pagina 3

Buna marena, buna spassegiada e buna lectura!

Tuortas tuatschinas pils Tudestgs

5000 stizuns d’in grond detaglist en Germania vendan quest atun tuortas pintgas da La Conditoria Sedrun Switzerland. Pil possessur e meinafatschenta da quella, Reto Schmid, ei quella furniziun in impurtont pass dil menaschi egl exteriur.

HANS HUONDER/FMR

Pervia dalla politica malguessa da dazis dils Stadis Uni dall’America ei ina buna fatschenta da La Conditoria Sedrun Switzerland ida dall’aua giu. Mo ussa sa il possessur dall’interpresa tuatschina cumpensar quella trumpada. Novissimamein sa el numnadamein furnir in grond quantum da tuortas pintgas e probablamein era products da tschugalata ella Tiaratudestga. Il detaglist grond che retila quels dumbra 5000 stizuns. «Quei ei la cruna per nies engaschi», di

«Quei ei la cruna per nies engaschi.»

Reto Schmid,
La Conditoria Sedrun Switzerland

Reto Schmid. Sia fatschenta a Sedrun crescha ad in crescher. D’ina vart per la furniziun dallas tuortas pintgas en Svizra sco egl exteriur, da l’autra vart pervia dalla produenziun da tschugalata. «Per las Pastgas vargadas havein nus produciu in miez milliun lieurs da tschugalata. Per las Pastgas vegnentas vegn ei ad esser aunc daplì», di il Tuatschin e constatescha: «99,5 % dalla sviulta che nus fagein oz fagevan nus buc avon diesch onns.» Pigl avegnir eis el optimists e vesa in bien svilup da sia fatschenta ils proxims onns.

Pagina 3

«Ellas vaun oura scu barchinas da palperi aint ill’ova.»

Nina Dazzi dovra in bel maletg per «laschar ir» sias poesias en la publicaziun «Papardets». – Pagina 7

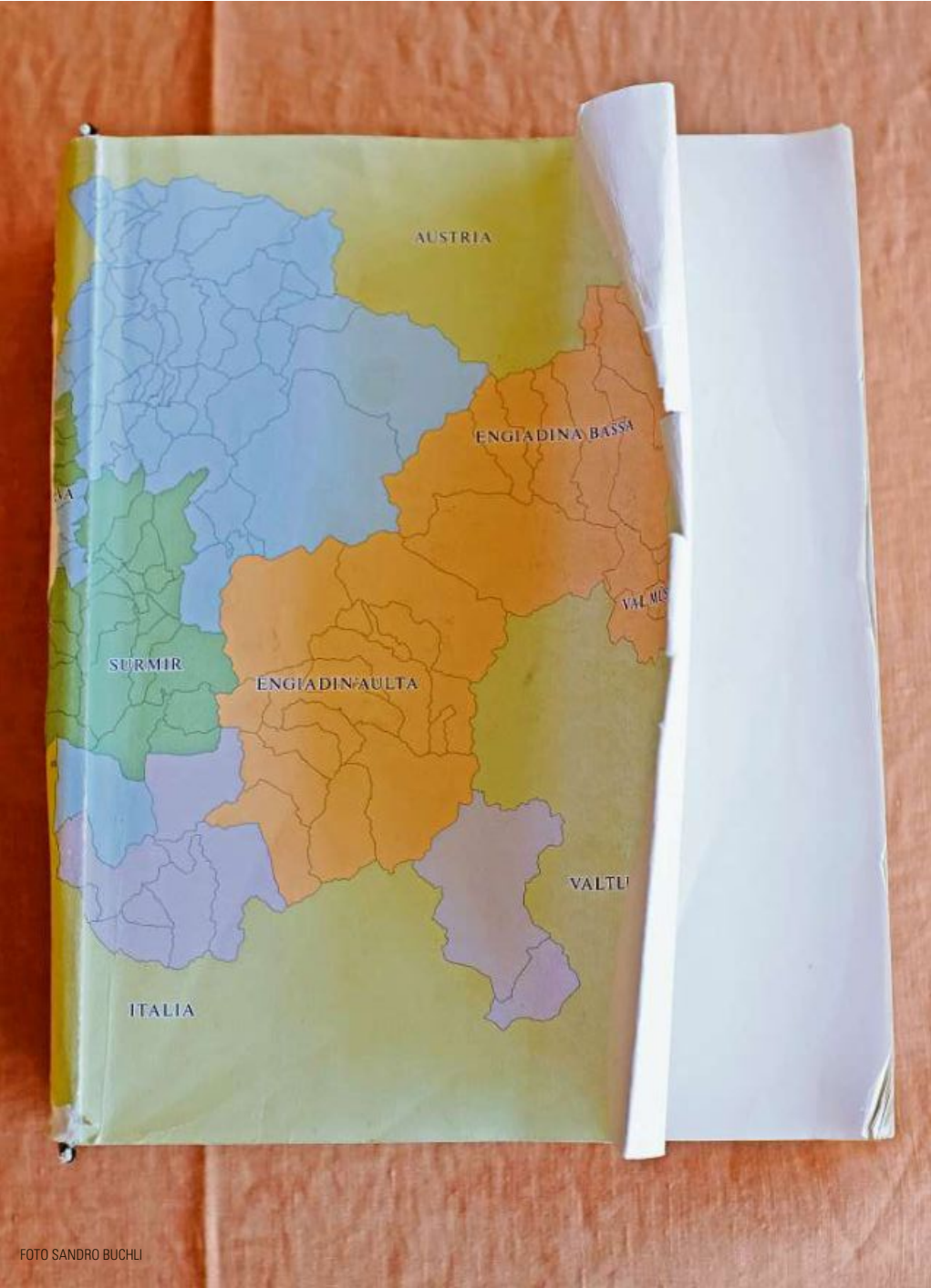

FOTO SANDRO BUCHLI

Zavrar il «Decurtins»

Igl ei ina dallas grondas ovras dil linguist enconuschent permiert Alexi Decurtins: il «Lexicon Romontsch Cumparativ». Biars e biars han pli probabel mess sidretg quei cudisch da varga 1400 paginas en lur regal. Pervia dalla concorrenza digl internet survegn quel tier in ni l’auter denton forsa era empau puorla. Tut auter ei quei tier igl exemplar da Guido Rensch (89) – sco quei che la fotografia cumprova: La cuviarta maunca dil tuttafatg, ed era schiglioc para il cudisch isaus. E quei cun ina buna raschun: Igl um da Sargans rimna dapi tschun onns proverbis e locuziuns sursilvanas sin basa dil «Decurtins». Tochen ussa ha Guido Rensch collecziunau 1500 expressiuns e categorisau quellas tenor cavazzins. Dapi entgins meins ei sia lavur era da consultar sin ina pagina d’internet. Sia motivaziun: «Jeu vai semplamein plascher dil lungatg e sia rihezia ed igl ei bi, sch’ins ha alla fin sin meisa enzatgei.» (fmr/sb)

Pagina 5

Servetsch d’abunents e da
distribuziun: tel. 0844 226 226
mail: abo@somedia.ch